

А. В. Колодійчук

Ужгородський торговельно-економічний інститут Київського НТЕУ, м. Ужгород, Україна

СИСТЕМОФОРМУВАЛЬНІ ТА ТЕНДЕНЦІАЛЬНІ ПРОЦЕСИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЯК БАЗОВІ УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

Окреслено основні системні процеси розвитку національної економіки, які відбулися в минулих періодах і котрі слугують основою для її широкої інформатизації та комунікатизації в майбутньому. Окрім цього, обґрунтовано їхнє значення як для самого макроекономічного механізму України загалом, так і для впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в нього зокрема. Обґрунтовано, що спадні тенденції в багатьох галузях української економіки впродовж останніх десятиліть лише наростали, що посилювалось відсутністю процесів масштабної модернізації, широкої деіндустріалізації, хронічним дефіцитом фінансових ресурсів для забезпечення перебудови національно-господарського механізму на якісно новій, інноваційній основі, переважно низькою конкурентоспроможністю продукції вітчизняного товаровиробника порівняно із багатьма зарубіжними конкурентами, відсутністю послідовної й ефективної державної економічної політики щодо розвитку національного виробництва, неефективним ресурсовикористанням, високим рівнем інтелектуальної міграції за кордон, значним негативним впливом наявних виробничих технологій на довкілля, постійним зниженням купівельної спроможності вітчизняних споживачів. Визначено та охарактеризовано поточні конкурентні переваги та можливості вітчизняного ІКТ-потенціалу. Виявлено, що макроекономічні процеси розвитку виступають одночасно важливою групою факторів ризиків ІКТ-процесів.

Ключові слова: процес; інформатизація; інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ); штучний інтелект; технологічність; макроекономіка; економічний спад; іноземний капітал.

Вступ. Процеси розвитку національної економіки впродовж останніх десятиліть демонструють, що в плані інформатизації виникає серйозна загроза, а саме відсутність належного рівня розвитку макроекономічної системи усуває потребу в ІКТ. Щоб цю загрозу дослідити, потрібно проаналізувати спадні процеси в окремих галузях як загрозу ІКТ, бо потреба в останніх просто зникає. Іншими словами, квінтесенцією цього аналізу є дослідження групи ризикоформувальних факторів розвитку національної економіки, що диференціюються залежно від галузей та регіонів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зазначена проблематика перебуває в полі зору багатьох вітчизняних та зарубіжних учених, таких як: І.М. Володіна, А.А. Грищенко, Ю.В. Кіндзерський, Д.Б. Лопатенко, М.Я. Меламед, А.П. Ревенко, Л.В. Шинкарук, М.М. Якубовський та багатьох ін. Однак сучасні процеси розвитку національної економіки в ролі базових умов інформатизації та комунікатизації у країні майже не розглянуто в науковій літературі і тому вони потребують подальших досліджень.

Мета роботи – виявити системоутворювальні та тенденціальні процеси розвитку української економіки та визначити їх роль як стартових умов проведення широкомасштабної національної інформатизації та комунікатизації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як показують результати дослідження Всесвітнього Банку 166 економік світу за період 1991-2014 рр. тенденції економічного росту, Україна за цей період втратила третину свого ВВП (до рівня 1990 р.) і є найгіршою в світі за цим критерієм, навіть за "хронічних" аутсайдерів – Молдову, Грузію, Зімбабве і Центральноафриканську республіку. Якщо реальний ВВП України впав за останні чверть століття на 35 %, то у Молдові за цей же проміжок часу – на 29 %, у Грузії – на 15,4 %, в Зімбабве – на 2,3 %, у ЦАР – на 0,94 %; у всіх інших країнах світу спостерігався економічний ріст з мінімального у Барбадосу у 8,9 % реального ВВП та Таджикистану у 10,6 % до максимального зростання в КНР у 10 разів й Екваторіальної Гвінеї – у 61 раз. Варто враховувати і той факт, що коли Україна врешті-решт досягне рівня 1990 р., світова економіка відтоді пішла далеко вперед, тому існує нагальна потреба відновлення економічної потужності держави саме завдяки високотехнологічним галузям національного господарства, серед яких авангардною виступає саме сфера ІКТ.

Доречно згадати тут також висновки експертів дискусійного майданчика "Україні – 25: досягнення і поразки", яку організував Фонд "Демократичні ініціативи" ім. І. Кучеріва. У цих висновках йдеться, що одним з важливих досягнень за роки української Незалежності

Інформація про авторів:

Колодійчук Анатолій Володимирович, канд. екон. наук, доцент. Email: kolodiychuka@i.ua

Цитування за ДСТУ: Колодійчук А. В. Системоформувальні та тенденціальні процеси розвитку економіки України як базові умови проведення національної інформатизації. Науковий вісник НЛТУ України. 2017. Вип. 27(7). С. 95–97.

Citation APA: Kolodiychuk, A. V. (2017). System-Forming and Tendentious Processes of Development of Ukraine' Economy as the Basic Conditions for Carrying Out of National Informatization. *Scientific Bulletin of UNFU*, 27(7), 95–97.

<https://doi.org/10.15421/40270717>

є збереження конкурентоспроможності таких галузей, як ІТ-сектор та аерокосмічна галузь. Водночас ці ж експерти наголошують, що через занепад освітньої й наукової сфер ці галузі можуть стикнутися в майбутньому із глибокою структурною кризою.

Ще у 1991 р. вийшла Постанова Верховної Ради України "Про основні напрями економічної політики України в умовах незалежності" (Postanova, 1991), якою було задекларовано новий економічний курс національної незалежності, котрий полягав у докорінній зміні структури національної економіки та активізації інвестиційної діяльності на нових принципах і на новій економічній основі. Для виконання задекларованої мети у першій половині 90-х років розпочалися масштабні господарські реформи, наслідки яких (монополізація стратегічних секторів економіки, олігархізація, низький соціальний рівень життя, втрата ключових конкурентних позицій на світових ринках) і досі не дають можливості Україні повноцінно розвиватися в соціально-економічному сенсі.

Отже, внаслідок запуску свого часу нових фундаментальних процесів та їх системної реалізації отримано багато викривлень цих процесів, вони не дали змоги досягти багатьох запланованих цілей, а ці викривлення призвели, зрештою, до відсутності стимулів до впровадження ІКТ.

Останніми роками в різних регіонах України відкривають новітні заводи з іноземним капіталом (типу японської "Фуджікура" у с. Підрясному на Львівщині (точніше товариство з обмеженою відповідальністю "Фуджікура Аутомотів Україна Львів"), заводи французької компанії "Nexans" у містах Золочів та Перемишляни Львівської обл.). Всього за 2015-2016 рр. було запущено 56 таких заводів, ще 24 закладено (Derzhstat, 2017). Якщо з погляду вирішення тактичних завдань такі заводи себе виправдовують на сучасному етапі, то щодо стратегічних завдань розвитку інформаційно-орієнтованого високотехнологічного виробництва, це може завдавати істотної шкоди розвитку національної економіки. Нашу увагу намагаються сконцентрувати на повністю віджилих у країні походження капіталу технологіях, які базуються на виробництві сировинних складників та здійсненні первинного оброблення сировини. Так, наприклад, у ситуації з "Nexans" – виготовлення електричних кабелів для потреб виробничого концерну "BMW". Зовсім інший, альтернативний варіант поглиблення міжнародної співпраці (адже досвід кооперації в цьому разі вже є), може, до прикладу, бути з відомими південнокорейськими фірмами "SK Telecom" та "Samsung Electronics", котрі вже, до слова, впроваджують у своїй країні пілотні проекти побудови мереж смарт-міст, що, своєю чергою, не лише вирішують цілий набір типових муніципальних проблем, але й водночас сприяють значному підвищенню технологічного рівня національної економіки в цілому та привчають населення до високого рівня інформаційної культури у країні.

Отже, можна виділити ще один важливий аспект цієї проблеми – це зменшення технологічності національної економіки і перетворення її у сировинний придаток провідних іноземних корпорацій як інструмент подолання глибокої економічної кризи. Про це свідчать перенесення шкідливих або непродовідних в інноваційно-

му плані виробничих ліній у країну з порівняно дешевою робочою силою. Звісно, конкуруюче із цими ж корпораціями вітчизняне виробництво їм не потрібне, що зрештою багато в чому пояснює відсутність на нинішньому етапі державного стимулювання інноваційного розвитку вітчизняної промисловості. Так, наприклад, замість підготовки і спрямування кваліфікованого трудового потенціалу на потреби національного виробника, широко апробується практика залучення робочої сили на роботу в регіональних дистрибутивних центрах, таких як "Савсервіс Карпати" (Savservice, 2017), як пакувальників готової продукції зарубіжних продуцентів побутової хімії.

Ще один важливий момент, без якого просто неможливий будь-який повноцінний розвиток національної економіки у майбутньому – це вплив глобалізації та її наслідків. Достатньо згадати в цьому плані нещодавню революцію у галузі розвитку штучного інтелекту та інших біоінформаційних новітніх розробок, провідним локомотивом і головним флагманом котрої стала компанія "Google Deep Mean". Мова тут іде про те, що достатньо скоро електронний інтелект без людського втручання зможе навіть за ефективністю і швидкістю випереджати людський розум, опрацюючи на основі попередньо набутого ним досвіду величезні масиви різнорізної інформації і формувати таким чином нові знання, до того невідомі людству. Секрет проривної технології, яку запропонувала спеціалізована група дослідників під кураторством Х. Невена, ґрунтується на застосуванні так званого квантового комп'ютера, до складу якого входить 40 кубітів, що надає йому змогу ефективно і швидко самонавчатись, а отже, приймати інтелектуалізовані рішення. Насправді Україна може на сьогодні представити лише окремі ІКТ-розробки (скоріше ІКТ-додатки) компонентного характеру, які не відіграють важливої ролі в загальносвітовому ІКТ-процесі. Причинами цього стали: відплив у розвинені країни фахівців у галузі комп'ютерних технологій; постійний брак фінансових, матеріальних ресурсів; низька мотивація персоналу; відсутність належних умов для активізації створення таких розробок тощо. До прикладу, технологічне комп'ютерне ноу-хау української стартап-компанії "Ріхріє", яке було представлено для широкого загалу у травні 2016 р., полягає у можливості прискорення завантаження графічних файлів у мобільних додатках. З іншого боку, на сьогодні є достатньо важливі ІКТ-розробки українських виробників, такі як антивірус "Zillya!". Проте вони наразі мало конкурентоспроможні на світовому ринку, та й частка на українському ринку в них недостатньо висока. Це свідчить про те, що вітчизняні розробки не є унікальними в своєму роді і тому не витримують потужної конкуренції зарубіжних виробників.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, виправити ситуацію може лише системна державна інформаційна політика саме на цій ділянці роботи, яка поки що відсутня. Окрім цього, проривні технології потребують значних венчурних капіталовкладень, а для цього держава не створила необхідні умови, а бізнес-середовище також не готове в тому числі і через свою порівняно низьку фінансову спроможність, а спрямоване воно передусім на зайняття окремих ніш у ролі виконавців замовлень масштабніших іноземних ІТ-компаній.

Перелік використаних джерел

Derzhstat (2017). *Офіційний сайт Держстату України*. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>
Savservice (2017). *Офіційний сайт компанії "Savservice"*. Retrieved from: <http://savservice.com/uk/about-company>

Postanova (1991). *Pro osnovni napriamy ekonomichnoi polityky Ukrainy v umovakh nezalezhnosti*. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1698-12>

A. V. Колодійчук

Ужгородський торгово-економічний інститут Київського НТУУ, г. Ужгород, Україна

СИСТЕМООБРАЗУЮЩИЕ И ТЕНДЕНЦИАЛЬНЫЕ ПРОЦЕССЫ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ КАК БАЗОВЫЕ УСЛОВИЯ ПРОВЕДЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИНФОРМАТИЗАЦИИ

Обозначены основные системные процессы развития национальной экономики, которые происходили в прошлых периодах и которые служат основой для ее широкой информатизации и коммуникатизации в будущем. Кроме того, обосновано их значение как для самого макроэкономического механизма Украины в целом, так и для внедрения информационно-коммуникационных технологий в него в том числе. Обосновано, что нисходящие тенденции во многих отраслях украинской экономики в последние десятилетия только нарастали, что усиливалось отсутствием процессов масштабной модернизации, широкой деиндустриализации, хроническим дефицитом финансовых ресурсов для обеспечения перестройки национально-хозяйственного механизма на качественно новой, инновационной основе, преимущественно низкой конкурентоспособностью продукции отечественного товаропроизводителя по сравнению со многими зарубежными конкурентами, отсутствием последовательной и эффективной государственной экономической политики по развитию национального производства, неэффективным ресурсоиспользованием, высоким уровнем интеллектуальной миграции за границу, значительным негативным влиянием существующих производственных технологий на окружающую среду, постоянным снижением покупательной способности отечественных потребителей. Определены и охарактеризованы текущие конкурентные преимущества и возможности отечественного ИКТ-потенциала. Выявлено, что макроэкономические процессы развития выступают одновременно важной группой факторов риска ИКТ-процессов.

Ключевые слова: процес; информатизация; информационно-коммуникационные технологии (ИКТ); искусственный интеллект; технологичность; макроэкономика; экономический спад; иностранный капитал.

A. V. Kolodiychuk

Uzhgorod Trade and Economic Institute of Kyiv National University of Trade and Economics, Uzhhorod, Ukraine

SYSTEM-FORMING AND TENDENTIOUS PROCESSES OF DEVELOPMENT OF UKRAINE' ECONOMY AS THE BASIC CONDITIONS FOR CARRYING OUT OF NATIONAL INFORMATIZATION

The authors outline the main system processes of the development of the national economy that took place in past periods and serve as the basis for its wide informatization and communication in the future. In addition, their significance is substantiated both for the macroeconomic mechanism of Ukraine as a whole, and for the implementation of information and communication technologies in it in particular. It is substantiated that declining tendencies in many branches of the Ukrainian economy in the last decades only grew that amplified by the absence of processes of large-scale modernization, wide deindustrialization, chronic shortage of financial resources for ensuring of the restructuring of the national economic mechanism on a qualitatively new, innovative basis, mainly low competitiveness of products in domestic producers in comparison with many foreign competitors, lack of consistent and effective state economic policy of development of national production, inefficient resource use, high level of intellectual migration abroad, significant negative influence of existing production technologies on the environment, constant decrease of purchasing power of domestic consumers. The current competitive advantages and opportunities of domestic ICT-potential are determined and described. The authors have revealed that macroeconomic development processes can act not only as background of deployment of national and regional processes of informatization and communication, they are also an important group of risk factors of the above-mentioned ICT processes, which cannot be ignored. The development of some industries stimulates their activation of the intrusive ICT process, the stagnation of other industries, on the contrary, impedes the introduction of computer technological systems. Modern socio-political, geopolitical and military challenges that Ukraine has being facing recently predetermine the need for widespread use of the specific ICT developments needed for repelling the foreign military aggression, overcoming the socio-economic consequences of the latter, strengthening the protection against cyber-espionage and cyber-attacks on the centres and items of life support on the territory of Ukraine, etc.

Keywords: process; informatization; information and communication technologies (ICT); artificial intelligence; technological capacity; macroeconomics; economic decline; foreign capital.